Vjesnik, 08.11.2003, 36. stranica, A3, Evid. broj 2026188

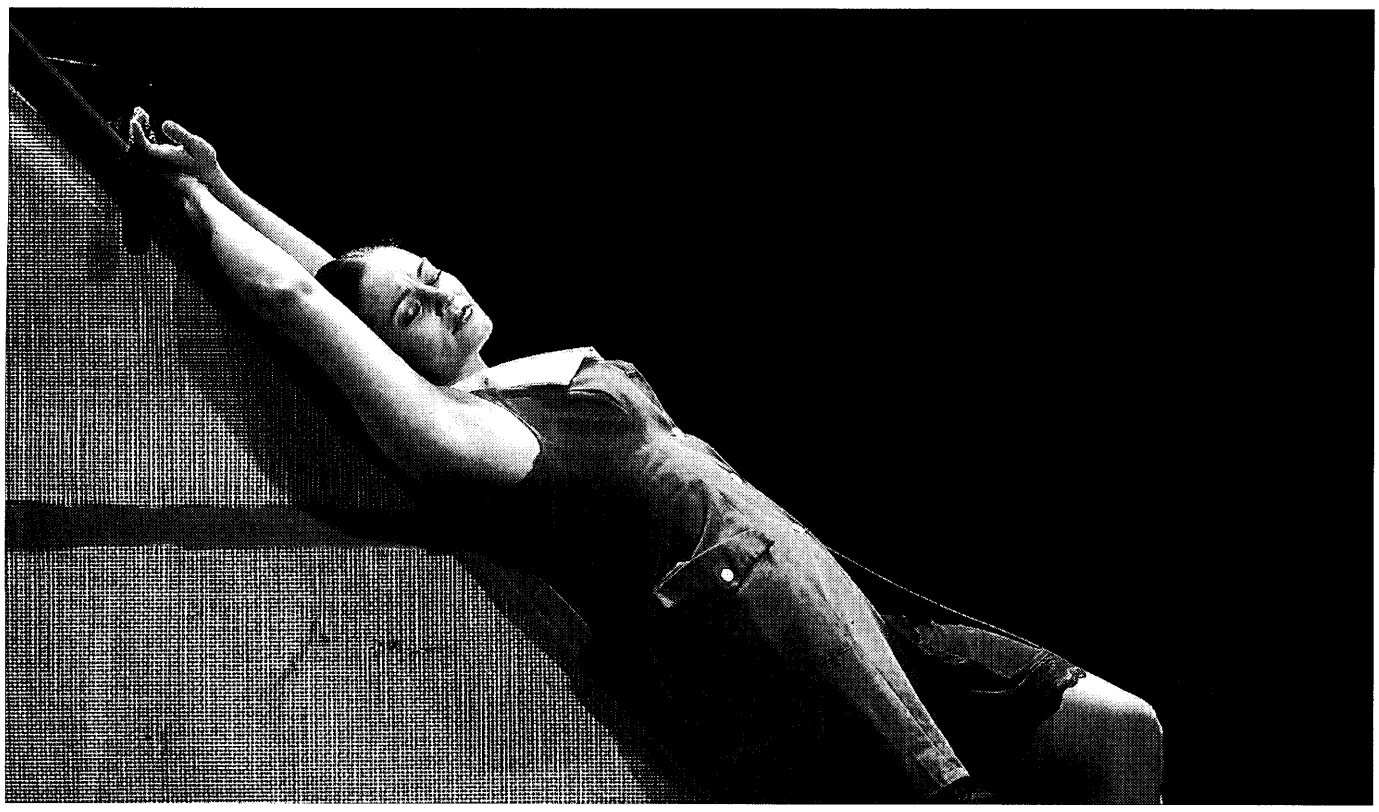

Dramski akcenti: Martina Tomčić u najnovijoj splitskoj izvedbi »Carmen«

OPERA – U HNK u Splitu premijerno izvedeno Bizetovo remek djelo

CARMEN NAŠIH DANA

Redatelj Petar Selem smješta »Carmen« u suvremenu zbilju / MartinaTomčić kao predana heroina, koja nosi specifičnu dramsku napetost / Više dobrih solista / Iznenađena tradicionalna publika

Tonći Šitin

Kada su konačno u lipnju 1875. iz carskog Beča krenule salve ovacija prema Parizu koji je tri mjeseca prije u Opéra comique sa zaprepaštenjem dočekao violentnu smrt Ciganke na sceni, više nije bilo mladog Bizeta da se raduje. Ostala je njegova »Carmen«, nadahnuta istoimenom pripovijetkom Prosspera Merimeea, da svjedoči o jednom talentu, kreativnoj imaginaciji i strasti koja se potresno poigrala životima sasvim neobičnih ljudi. Koliko je tek bio dalekovidan Nietzsche koji, nasuprot Wagneru, ističe upravo »Carmen« kao »najbolju operu na svijetu; ona će se nalaziti na svim repertoarima dok je svijeta i vijeka«.

Opera Hrvatskoga narodnog kazališta u Splitu i redatelj Petar Selem ponudili su u četvrtak na večer novo viđenje »Carmen« ispitujući kako intrigantna fabula danas funkcionira. Selem je pošao beskompromisnim putem, ne uvijek uzbudljivim stilom, ali hrabro mimo čuvane tradicije. Njegova Carmen nije jednoznačno vezana za španjolsko okružje, već je uronjena u suvremeni »društveni kod« s dominantnom okrutnošću, pjesničkom atonalnošću i agresivnošću u kojoj nemir, rizik, narkotici i mahnitost utiskuju tako bolnu grimasu.

Traganje za izvornošću

Selem sve usredotočuje na lik Carmen filigranski prateći raspon njezinih reakcija od brutalnosti, čulnosti, sanjalačke zanesenosti, do fatalizma koji je groteskan i tragičan istovremeno. Ostaje pitanje koliko je pokušaj aktualizacije, mišljen kao traganje za izvornim Merimeeom i Bizetom, uistinu dopro do suvremene socijalne slojevitosti.

Scenograf Marin Gozze slijedio je redateljevu ideju i ponudio otvorenu željeznu konstrukciju koja se pokazala nezahvalnim rješenjem talasanjem »golih« slika i vizija koje su trebale stvoriti živu kartoteku asocijacija. Stilski ključ za takvu sliku jest osiguranje brzog ritma koji se odriče likovne kvalitete (primjerice, skrovište krijumčara u planinama), pozornicu opasno sužava i naglašava monumentalnu ukočenost.

Reflektorski mlazevi Denija Šesnića izvlačili su iz tame redateljeve akcente inzistirajući na kontrastima svijetlo-tamno, zanemarujući pri tom likove koji su prilazili samoj rampi. Kostimi Dore Argento nisu posvema uspjeli u estetskim efektima niti usaglašavanjem s bojom dekora. Dominacija crne boje, uniformiranih kostima radnica, forsirani kič u krčmi, tek je dijelom bilo ublaženo svijetlim kostimima djece ili neobičnim izgledom Carmen koja se u završnoj slici doimala kao Frida Khalo.

Provjera ansambla i solista

Glazbena izvedba opere privlačila je posebnu pozornost tim prije što je »Carmen« uvijek delikatna provjera umjetničkih potencijala ansambla i solista. Prilikom posljednje izvedbe »Carmen« u Splitu 1996. orkestar HNK pod ravnanjem Ive Lipanovića predstavio se u dobrom svijetlu, što se u svim detaljima nije ponovilo i ovom prilikom. Apartna i primjerena Bizetova zvučna freska vrlo je zahtjevna i traži preciznost i zavidnu tehničku uigranost. Maestro Lipanović je cijeloj izvedbi utisnuo mnogo svoga unutarnjega nadahnuća, ali je glazbena dramaturgija obilovala nerijetko forsiranim tonom i dinamikom koja je gušila poetske ugođaje i ekspresivna piana. Zasigurno će sljedeće izvedbe biti oslobođene grča.

Ne bismo mogli kazati da je nešto umanjeni Zbor, pripremljen od Ane Šabašov, postigao poseban uspjeh, moguće i zbog stalne popune novim članovima. Zato je Dječji zbor glazbene škole »Josip Hatze« (zborovođa N. Bujas Luketić) ostavio ugodan dojam.

Carmen Martine Tomčić posebna je kova. To je Ciganka koja svojim likom nosi specifičnu dramsku napregnutost, na granici između verističkog lika i delikatne poetske maštarije. Glas mlade mezzosopranistice ispunjen je dramskim akcentima, gust i taman, ali ipak za sada slabije pokretljivosti i visina. Forsiranje tona više puta se nije isplatilo, kao što bismo upravo u glavnim arijama očekivali više dinamičkog i psihološkog nijansiranja. Najviše se svidjela u ariji o kartama, sjetnoj i smirenoj meditaciji o smrti.

Pravo iznenađenje je bio uvjerljivi Don Jose gosta iz Bugarske Bojidara Nikolova, tenora uzorne muzikalnosti, lirske obojenosti, lakoće i elastičnosti tona. Očekivati je da će mladi umjetnik s vremenom u visokom registru dobiti na prodornosti zvuka i time upotpuniti dobar dojam. U ulozi Escamilla čuli smo baritona Sinišu Hapača, koji tu ulogu prvi put pjeva, i koji nas je obradovao mekim i punim zvukom svog ugodnog baritona, simpatičnom glumom i sugestivnošću. Seosku djevojku Micaelu svojim zvučnim i sočnim sopranom uredno je donijela Božena Svalina, a u ulozi Zunige čuli smo prvi put i vrlo dobrog basa Berislava Puškarića koji je iznenadio sonornošću i plemenitošću svog tamnog glasa.

Kostim Moralesa obukao je ležerni i vokalno decentni Zlatko Kokeza, dok su pouzdano u svakom pogledu djelovali iskusni Širo Boban i mlađi Saša Jakelić. Od gošći koje prvi put nastupaju u Splitu spomenimo mladu Mariju Vidović, koja ulogu Frasquite još mora dotjerati, i Ljiljanu Čotić, solidnu Mercedes.

Nova »Carmen« nije uspjela do kraja zagrijati srca i dlanove zahtjevne splitske publike kojoj se novi pristup poznatim likovima mogao učiniti isuviše smionim.

IZDANJA – Predstavljena knjiga Francesca Petrarce »Pjesme o Lauri« u izboru | **Izložba nagrađena**

PressCut d.o.o., HR-10000 Zagreb, Domagojeva 2, Tel: +385 1 455 0385, Fax: +385 1 455 0407, E-mail: presscut@zg.tel.hr, www.presscut.hr